

Bureauonderzoek met controleboringen

Etsberg 5 te Vlodrop, Roerdalen Definitief Rapport

Opdrachtgever

BRO Boxtel
Postbus 4
5280 AA BOXTEL

Projectnummer

Synthegra Archeologie Rapport P0501745

Autorisatie

Auteurs: paraaf datum
Drs. D. Hagens, Drs. S.M. 20-02-2007
Koeman, Drs. M. Sier, Drs. E.E.A.
van der Kuijl

Kenmerk

ERA/UIT/SAW/P0501745

Eindredactie/kwaliteitscontrole: paraaf datum
drs. E.E.A. van der Kuijl 26-02-2007

Colofon

Opdrachtgever: BRO BOXTEL
Project: Etsberg 5 te Vlodrop
Projectnummer: P0501745
Titel: Bureauonderzoek met controleboringen, Etsberg 5 te Vlodrop, Roerdalen
Datum: Februari 2007
Redactie: Drs. M. Sier (geoloog)
Met bijdragen van: drs. S. Diependaal (digitaliseerder), drs. D. Hagens (historicus), drs. S.M. Koeman (fysisch geograaf), drs. E. Rondags (junior archeoloog), drs. N. Van Liefferinge (junior archeoloog)
Eindredactie: drs. E.E.A. van der Kuijl (senior archeoloog)
Druk: Synthegra bv, Weert
ISSN: 1574-0838

Synthegra bv

Telefoon +31(0)495 45 79 22, Fax +31(0)495 45 79 29, Internet: www.synthegra.com
Bankrelatie Friesland Bank, nr. 295191155, BTW nr. NL819631288B01, HR 01115557

© Synthegra bv, 2007

De rechten van intellectueel eigendom verblijven te allen tijde bij Synthegra bv.

INHOUD

1	Inleiding, onderzoekskader en objectgegevens	4
1.1	Inleiding en onderzoekskader	4
1.2	Onderzoeksdoel en onderzoeksvraagstellingen	4
1.3	Administratieve gegevens	5
2	Onderzoeksmethodiek	7
3	Landschapsgenese	8
3.1	Geologische en geomorfologische ontwikkeling	8
3.2	Bodem	9
4	Bewoningsgeschiedenis van het plangebied	10
4	Bewoningsgeschiedenis van het plangebied	11
4.1	Historisch overzicht	11
4.2	Archeologische vondsten	11
4.3	De onderzoekslocatie op historisch kaartmateriaal	12
4.4	De huidige en toekomstige situatie	14
5	De archeologische verwachting	15
6	Veldtoetsing	16
6.1	Methodiek	16
6.2	Resultaat van de veldtoetsing	16
7	Conclusie	17
8	Aanbevelingen	18
9	Gebruikte literatuur	19

Bijlagen

1. Plangebied met de locaties van de boorpunten
2. Boorstaten
3. Combinatiekaart IKAW, AMK en ARCHIS-waarnemingen
4. Overzicht van de geologische en archeologische perioden en lijst van gebruikte afkortingen

Foto op het voorblad: Vlodrop ca. 1838-1857. Uitsnede uit de Grote Historische Atlas van Nederland .

1 Inleiding, onderzoekskader en objectgegevens

1.1 Inleiding en onderzoekskader

Op 13 februari is in opdracht van BRO Boxtel voor de locatie de Etsberg 5 te Vlodrop, door Synthegra Archeologie bv een bureaustudie uitgevoerd met controleboringen. De oppervlakte van het plangebied bedraagt ca. 850 m². Momenteel is het terrein braakliggend. In het verleden stond er een woonhuis dat recent is gesloopt. In de toekomst zal er een nieuwe woning gebouwd worden. Omdat er binnen een straal van 50 m van het plangebied een archeologische waarneming bekend is uit de periode laat- of midden-neolithicum (ARCHIS waarnemingsnummer 27905), diende een archeologisch onderzoek plaats te hebben.

Het geplande grondverzet kan een bedreiging vormen voor de mogelijk aanwezige archeologische waarden binnen het plangebied. Op basis van diverse rijks- en provinciale regelingen dient een inventarisatie van de archeologische waarden in het gebied te worden gemaakt. Het bevoegde gezag, de provincie Limburg, zal de resultaten van het onderzoek toetsen.

1.2 Onderzoekdoel en onderzoeksvraagstellingen

Het doel van het bureauonderzoek is het verwerven van informatie, aan de hand van bestaande bronnen, over bekende of verwachte archeologische waarden, binnen een omschreven gebied. Dit omvat de aan- of afwezigheid, het karakter en de omvang, de datering, de gaafheid, de conservering en de relatieve kwaliteit van de archeologische waarden. Aan de hand van de analyse van alle vergaarde informatie wordt een gespecificeerd verwachtingsmodel opgesteld.

Het bureauonderzoek dient zich minimaal te richten op de beantwoording van de volgende vragen:

- *Zijn er op de locatie naar verwachting archeologische waarden of vindplaatsen aanwezig?*
- *Wat is (naar verwachting) de omvang, ligging, aard en datering hiervan?*

De bureaustudie zal worden aangevuld met een veldtoetsing door middel van controleboringen. Het doel van de proefboringen is inzicht te verkrijgen in het bodemprofiel en in de eventuele aanwezigheid van archeologische waarden in het plangebied. De volgende vraag is hierbij van toepassing:

- *Wat is de bodemopbouw ter plaatse van het plangebied?*

Project : Bureauonderzoek met controleboringen, Etsberg 5 te Vlodrop, Roerdalen
Kenmerk : ERA/UIT/SAW/P0501745

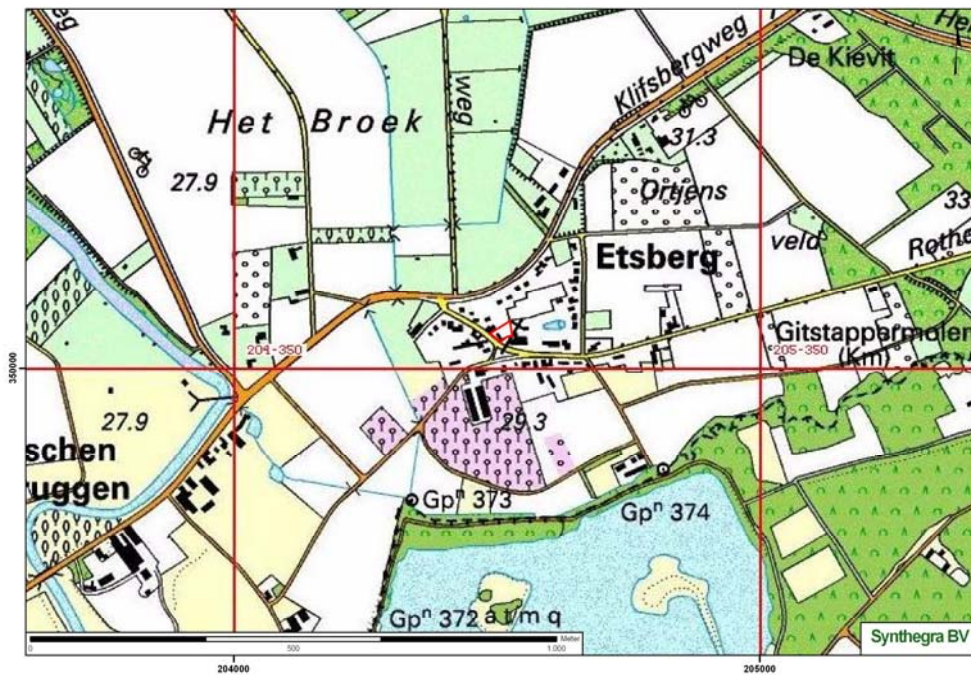
1.3 Administratieve gegevens

Plaats : Vlodrop
Gemeente : Roerdalen
Provincie : Limburg
Toponiem : Etsberg 5 te Vlodrop
Bevoegd gezag : Provincie Limburg
Opdrachtgever : BRO Boxtel
Uitvoerende instantie : Synthegra bv
Datum uitvoering : 13 februari 2007
Projectnummer : P0501745
Cis-code : 21086
Datum onderzoeksmelding : 01 februari 2007
Uitvoerders veldwerk : drs. M.J. Sier, drs. N. Van Liefferinge
Perceelnummer : sectie G, nr 593
Kaartblad : 58 G
Oppervlakte : ca 850 m².
Huidig grondgebruik : Braak
Geologie : Laagpakket van Singraven, eventueel bedekt met Laagpakket van Wierden, beide behorend tot de Formatie van Singraven
Geomorfologie : Maasterras, beekdal Roer
Bodem : Ooivaaggronden in lichte zavel
Beheer en plaats documentatie : Koninklijke Bibliotheek, Bibliotheek RACM, Archief Synthegra Doetinchem, Provinciaal Depot voor Bodemvondsten te Maastricht

Project : Bureauonderzoek met controleboringen, Etsberg 5 te Vlodrop, Roerdalen
Kenmerk : ERA/UIT/SAW/P0501745

Het plangebied wordt omsloten door de volgende 4 coördinaten:

Linksboven : X: 204487,08; Y: 350049,68
Rechtsboven : X: 204487,08; Y: 350089,06
Rechtsonder : X: 204529,40; Y: 350089,06
Linksonder : X: 204529,40; Y: 350049,68

Afbeelding 1: Topografische kaart met daarop weergegeven het plangebied (rood kader).

2 Onderzoeksmethodiek

Bij het bureauonderzoek werden alle bekende gegevens verzameld die relevant zijn om een gebiedsspecifieke archeologische verwachting op te stellen voor het plangebied. Dit werd in eerste instantie gedaan door het raadplegen van voor de archeologie relevante (schriftelijke) bronnen. Het betreft met name gegevens over bekende archeologische vindplaatsen in en rond het plangebied. Dit werd aangevuld met een historisch onderzoek, waarbij informatie over vroeger grondgebruik werd verkregen door o.a. de analyse van historische kaarten.

Om te bepalen of, waar en uit welke periode archeologische resten verwacht kunnen worden, werden tevens gegevens over de landschapsgenese verzameld. Hiervoor zijn de volgende bronnen gebruikt:

- Geologische overzichtskaart van Nederland, schaal 1:600.000
- Globale geomorfologische kaart van Nederland, te raadplegen op www.meetnetlandschap.nl
- Bodemkaart van ARCHIS II

Voor het historisch onderzoek zijn de volgende instanties bezocht en geraadpleegd:

- ARCHIS II
- Basiskaart Cultuurhistorische Waarden van de provincie Limburg
- Gemeente Roerdalen, afdeling Ruimtelijke Ordening (juridisch medewerker P.J.C. Planje)

Het volgende historisch-kartografisch materiaal is voor het onderzoek bestudeerd:

- Minuutplan uit begin 19^e eeuw (<http://www.dewoonomgeving.nl>)
- Grote Historische Atlas van Zuid-Nederland, kaart van Etsberg in circa 1838-1857.
- Grote Historische Topografische Atlas van Limburg, kaart van Etsberg in 1898.

3 Landschapsgenese

Er bestaat een sterke relatie tussen de ontstaansgeschiedenis van het landschap en de archeologische verwachting van een gebied. Daarom is het belangrijk om de ontstaansgeschiedenis van een landschap goed te bestuderen. De geologische ontwikkeling ligt ten grondslag aan de geomorfologie en bodem. In dit hoofdstuk wordt nader ingegaan op de landschapsgenese op de onderzoekslocatie. Voor de geologische en geomorfologische beschrijving is gebruik gemaakt van de nieuwe lithostratigrafische indeling van de ondiepe ondergrond.¹

Voor een overzicht van de geologische perioden, zie bijlage 4.

3.1 Geologische en geomorfologische ontwikkeling

Het plangebied ligt in Limburg ten oosten van de Maas. Deze rivier heeft een grote invloed gehad op het landschap rond het plangebied. De rivierafzettingen van de Maas worden tot de Formatie van Beegden gerekend. De oudste afzettingen van deze Formatie zijn tijdens het Pliocen (circa 5,3 – 2,6 miljoen jaar BP) gevormd, het jongste deel dateert uit het Holoceen.² De rivierterrassen van de Maas, die in het Kwartair (circa 1,81 miljoen jaar BP – heden) zijn ontstaan, bestaan uit enkele meters tot een tiental meters dikke pakketten grof zand en grind (Formatie van Beegden). Door tektonische opheffing van het gebied sneed de Maas zich steeds dieper in. Op relatief korte tijdschalen (10^3 – 10^5 jaren) is vooral de invloed van klimaatveranderingen belangrijk geweest. Door deze klimaatveranderingen (en de daarmee samenhangende zeespiegelbewegingen) trad een voortdurende afwisseling op tussen perioden met insnijding (voornamelijk tijdens interglacialen) en accumulatie (voornamelijk tijdens glacialen). Deze afwisseling leidde in combinatie met tektonische opheffing tot het ontstaan van terrasniveaus in het Maasdal. Zowel ten oosten als ten westen van het plangebied is een dalvlakteterras aangegeven (afbeelding 2).

Het plangebied zelf ligt niet op het dalvlakteterras, maar in het beekdal van de Roer, een zijrivier van de Maas, dat zich in het terras heeft ingesneden. De beekafzettingen worden bij het Laagpakket van Singraven van de Formatie van Boxtel gerekend. Ze bestaan uit matig fijn tot zeer grof, soms grindhoudend zand en zwak zandige leem en klei. Het sediment kan zwak tot sterk humeus ontwikkeld zijn. Het Laagpakket van Singraven dateert uit het Laat-Weichselien en Holoceen (circa 13.000 BP – heden). Langs de flanken van de dalen zijn de beekafzettingen vaak bedekt met dekzand.³

Niet alleen de beekafzettingen, maar ook het dalvlakte terras is bedekt met dekzand. In het Weichselien (circa 120.000 – 10.000 BP) breidde het landijs zich sterk uit, maar bereikte Nederland niet. De zeespiegel stond veel lager, waardoor de Noordzee droog kwam te liggen. Het klimaat werd steeds kouder en droger naarmate de zeespiegel daalde.⁴ In de koudste perioden was de vegetatie vrijwel verdwenen, waardoor op grote schaal verstuiving kon optreden⁵, waarbij het dekzand is afgezet. Dit is het zogenaamde Laagpakket van Wierden, behorend bij de Formatie van Boxtel. Het reliëf in het dekzandgebied is gekenmerkt door vlakke, afvoerloze depressies en dekzandkopjes, afgewisseld met langgerekte ruggen.

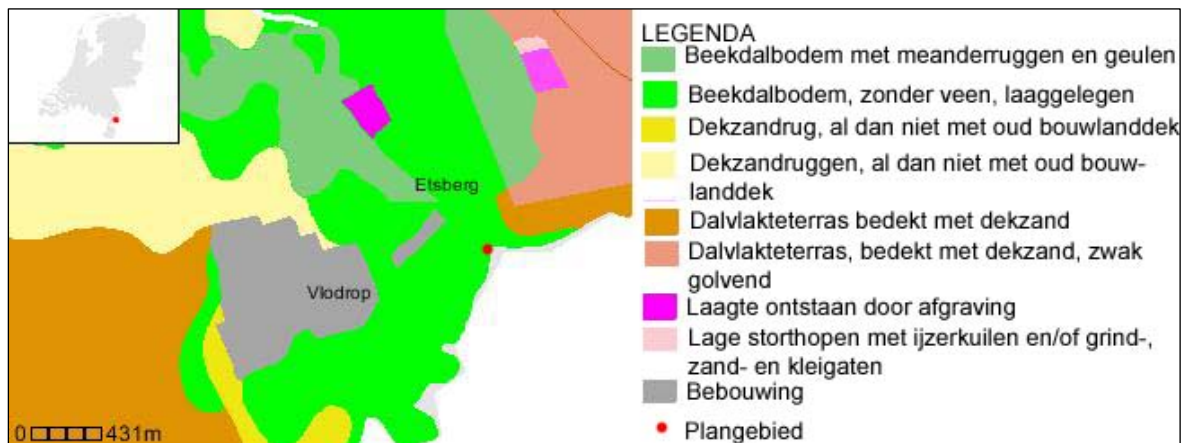
¹ De Mulder et al., *De ondergrond van Nederland* (Houten 2003)

² Ibidem, 323

³ Ibidem, 350

⁴ H.J.A. Berendsen, *De vorming van het land*, (Assen 1998) p. 108

⁵ Ibidem, 113

Afbeelding 2 Het plangebied op de globale geomorfologische kaart.⁶

3.2 Bodem

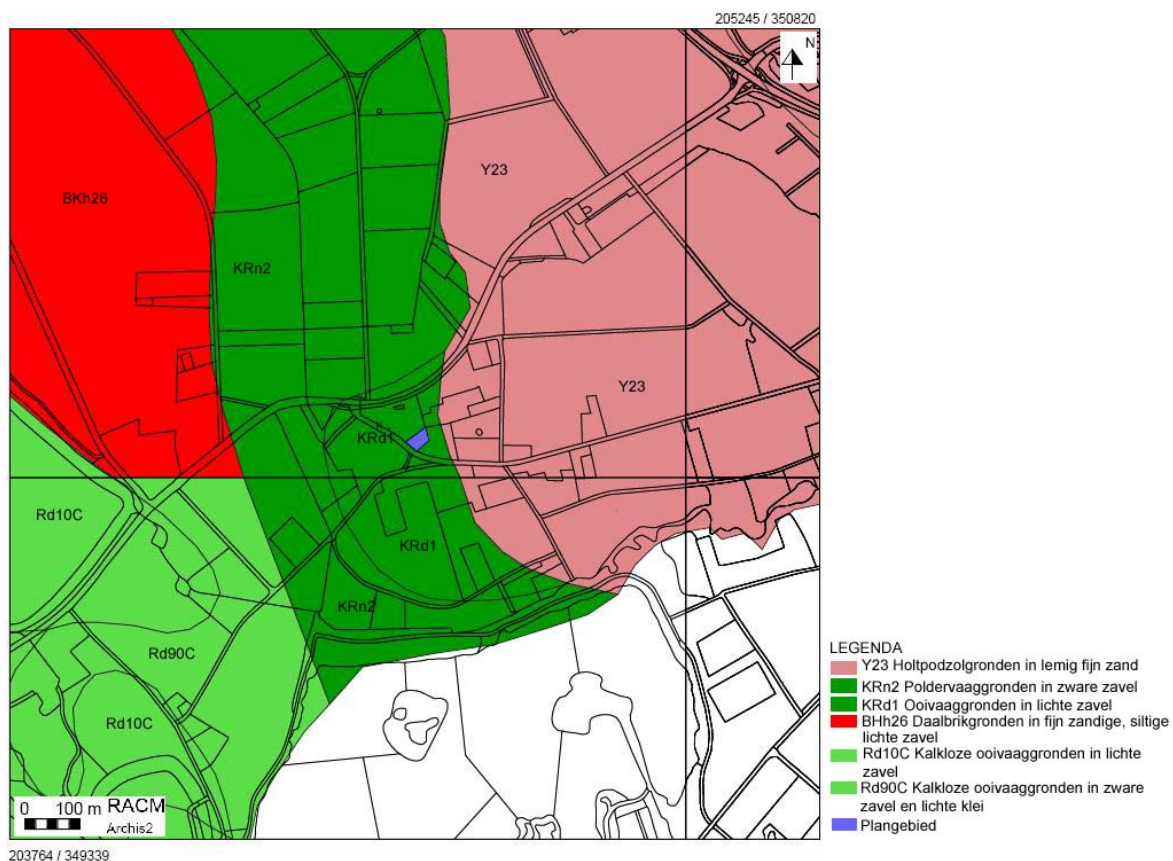
In het plangebied komen ooivaaggronden in lichte zavel voor (afbeelding 3). Vaaggronden zijn gronden, waarin (nog) weinig of geen bodemvorming heeft plaatsgevonden. Ooivaaggronden zijn kenmerkend voor rivierkleigebied, stroomruggronden en uiterwaarden. Laaggelegen, natte terreinen langs een rivier werden aangeduid met de term -ooi, of ook wel anders gespeld als -ooijen of -ouw. De naam houdt waarschijnlijk verband met het Duitse Aue (=overstromingsvlakte).⁷ Ooivaaggronden zijn diep bruin gekleurde en goed gehomogeniseerde zavel- en kleigronden.⁸ De bouwvoor van deze grond is bijna niet donkerder gekleurd dan de laag eronder. Deze laag is door biologische activiteit van onder andere wormen, maar ook mollen, goed gehomogeniseerd.⁹ De laag gaat dieper dan 50 cm beneden maaiveld door en kan wel tot een meter diep gaan. De gehomogeniseerde laag gaat geleidelijk over in de oorspronkelijk C-horizont.

⁶ beschikbaar via www.meetnetlandschap.nl (Directie Kennis van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit)

⁷ Ibidem, p. 214

⁸ H. de Bakker, J. Schelling, *Systeem van bodemclassificatie voor Nederland* (Wageningen 1989) p. 161

⁹ H. de Bakker, A.W. Edelman-Vlam, *De Nederlandse bodem in kleur*, Stichting voor Bodemkartering, (Wageningen 1976) p. 139

Afbeelding 3 Uitsnede van de bodemkaart met het plangebied weergegeven met het blauwe vlak.¹⁰

¹⁰ beschikbaar via Archis2, het registratie- en informatiesysteem van de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten

4 Bewoningsgeschiedenis van het plangebied

4.1 Historisch overzicht

Etsberg is een dorp in de gemeente Roerdalen en ligt aan de rand van het Roerdal. Het Roerdal kent een lange bewoningsgeschiedenis. Er zijn vondsten bekend uit het gebied die teruggaan tot de steentijd. Al vroeg vond er in het gebied ook permanente bewoning plaats. Plaatsen als Vlodrop, Melick en Herkenbosch waren in de vroege middeleeuwen al plaatsen van enig belang. Op een 3^e-eeuwse Romeinse wegenkaart wordt Melick vermeld als *Mederiacum*. Het dorp kende dus al bewoning in de Romeinse tijd.¹¹ Het Roerdal heeft een eigen karakter in die zin, dat het werd gedomineerd door grootgrondbezit. Sinds de middeleeuwen wordt de streek gekenmerkt door landachtige boerderijen met uitgestrekte lanenstelsel en enkele bosgebieden.¹²

Etsberg ligt ten noorden van de rivier de Roer. Het dorpje wordt doorsneden door de weg Etsberg, welke overloopt in de Rothenbacherweg. Even ten oosten, tegen de grens met Duitsland, ligt de Gitstappermolen. De molen ligt aan de Rode Beek, die bij Vlodrop in de Roer uitmondt. De uit 1377 daterende molen was vroeger in gebruik als een zogenaamde houten dwangmolen, waarbij iedereen verplicht was hier graan te laten malen. Omstreeks 1750 werd de molen vervangen door de huidige stenen gebouw. In 1918 werd de molen buiten bedrijf gesteld en gedemonteerd. In 1988 is de molen gerestaureerd.¹³ Het aan de andere zijde van de Roer gelegen Vlodrop was in de vroege middeleeuwen al bewoond. Balderik, bisschop van Utrecht, noemde het dorp in een oorkonde uit 943 een onderdeel van het stift van St. Odiliënberg.¹⁴ Na de ondergang van het stift in 1277 vormde Vlodrop met het nabij gelegen Posterholt tot het einde van de 18e eeuw één parochie. Deze parochie viel vanaf datzelfde jaar onder de heerlijkheid Montfort. Door het bezit van een laatbank (rechtbank met rechtspraak met betrekking tot geschillen tussen leenheren en horigen) werd Vlodrop de voornaamste gemeente in de omgeving. In dezelfde periode kwam het leen via de bisschop van Luik toe aan Reinoud van Gelder, en werd daarmee Gelders.¹⁵ Later kwam het gebied toe aan de hertogen van Brabant, en vanaf het jaar 1713 werd de heerlijkheid een onderdeel van het overkwartier Gulik.¹⁶ Tot 1795 vielen Etsberg en Vlodrop onder het bestuur van Gulik.

4.2 Archeologische vondsten

Volgens de Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW) geldt voor het plangebied een middelhoge trefkans op archeologische resten. Volgens de Cultuurhistorische Waardenkaart van de provincie Limburg geldt voor het plangebied tevens een middelhoge trefkans op het vinden van archeologische resten.¹⁷

Er zijn in de omgeving van het plangebied geen eerdere onderzoeksmeldingen bekend in de database van ARCHIS (peildatum 8 februari 2007). Wel zijn er enkele vondsten gedocumenteerd. Direct ten noorden van het plangebied is een complete bijl uit het midden of late-neolithicum aangetroffen in een bouwvoor (ARCHIS waarnemingsnummer 27905). Op circa 300 meter ten oosten van het plangebied zijn vier klingen, diverse afslagen, enkele complete kernen en gereedschapsonderdelen en schrabbers gevonden uit de periode tussen het late paleolithicum tot het mesolithicum (ARCHIS 31790). Op 450 meter oostelijk werd een complete Romeinse draadfibula gevonden (ARCHIS waarnemingsnummer 51877), en iets oostelijker, bij de St. Martinusweg is een sleutelonderdeel uit de vroege middeleeuwen gevonden met behulp van een detector (ARCHIS waarnemingsnummer 6611). In dezelfde omgeving, bij de Rothenbacherweg zijn in een bouwvoor de resten van een crematiegraf aangetroffen met hierin zo'n veertig fragmenten aardewerk uit de bronstijd of ijzertijd. Verder werden hier 2 fragmenten van een eierbecher uit de ijzertijd gevonden (ARCHIS 52037). Net over de grens in Duitsland, op circa 1,5 kilometer afstand van het plangebied werden crematieresten

¹¹ www.limburgsmuseum.nl

¹² Renes 1999, 25.

¹³ www.roerdalen.nl

¹⁴ Weiler 1989, 120.

¹⁵ Jacobs e.a. (red.) 2003, 51.

¹⁶ Jacobs e.a. (red.) 2003, 476.

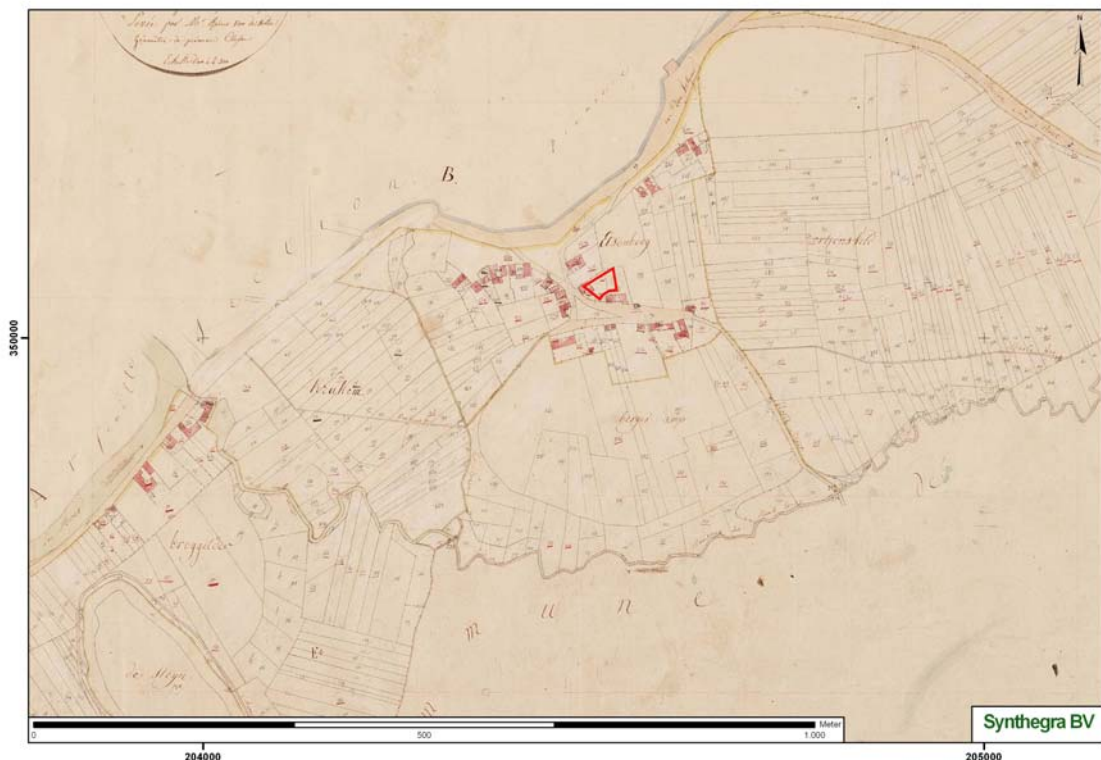
¹⁷ www.limburg.nl

Project : Bureauonderzoek met controleboringen, Etsberg 5 te Vlodrop, Roerdalen
Kenmerk : ERA/UIT/SAW/P0501745

gevonden uit de late bronstijd met enkele complete delen handgevormd aardewerk (ARCHIS waarnemingsnummer 34866). Binnen het toponiem de Turfkoelen, circa 1,1 kilometer noordelijk van het plangebied, werden nederzettingsresten aangetroffen uit de perioden vanaf het paleolithicum tot in de ijzertijd. Onder meer werden "gereedschapsonderdelen" en schrabbers gevonden uit de perioden paleolithicum tot het mesolithicum, en diverse fragmenten aardewerk en spitsen uit de bronstijd en ijzertijd (ARCHIS waarnemingsnummers 1440, 3804, 4144, 3785,15391 en 232118). Tevens werd hier een Romeinse munt (denarius) aangetroffen (ARCHIS waarnemingsnummer 3873).

4.3 De onderzoekslocatie op historisch kaartmateriaal

In het kader van het bureauonderzoek is tevens historisch kaartmateriaal bestudeerd. Op het minuutplan uit begin 19^e eeuw is zichtbaar dat het plangebied bestond uit bouwland, in het bezit van Jan Janssen, dagloner uit Vlodrop.¹⁸ Op de kaart uit circa 1838-1857 is zichtbaar dat het plangebied bestaat uit weideland met sporadische bebouwing. Op de kaart uit 1898 zijn de Klifsbergweg en de Rothenbacherweg duidelijk zichtbaar. Aan deze straten is ook al wat meer bebouwing binnen de kern van Etsberg zichtbaar. Binnen het plangebied was in deze tijd ook al bebouwing zichtbaar, alsmede weide- en bouwland. Bekend is dat er binnen het plangebied een monumentale boerderij heeft gestaan welke in de 19^e eeuw is gebouwd.

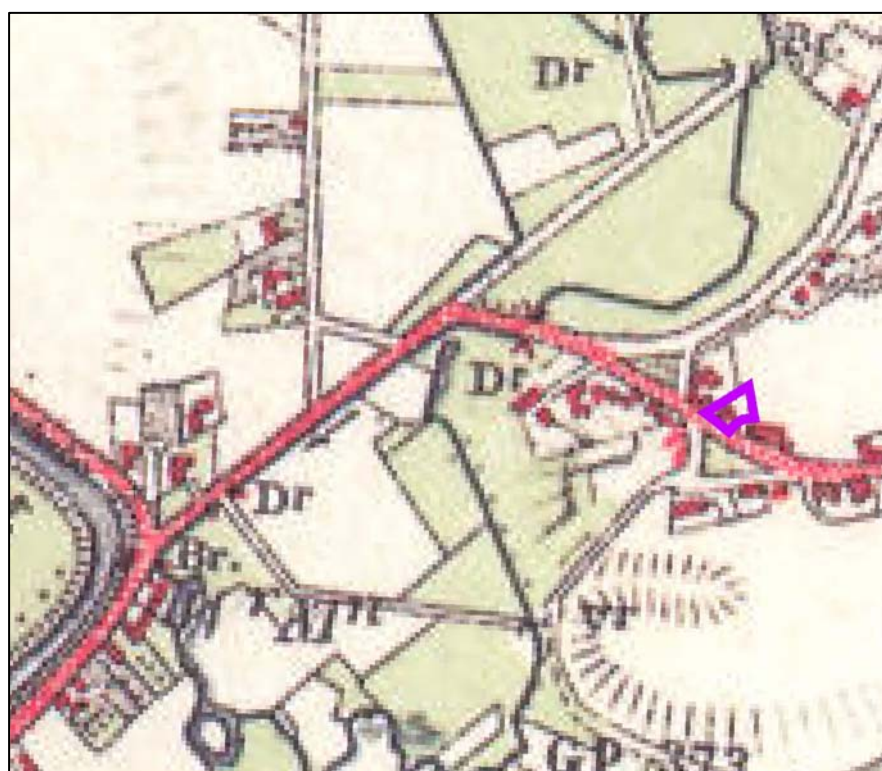

Afbeelding 4: Minuutplan uit begin 19^e eeuw. Het plangebied is aangegeven in het rode kader.

¹⁸ www.dewoonomgeving.nl Kadastrale gemeente Vlodrop, sectie C Etsberg, blad 1. De kaart is vervaardigd door landmeter R. Vandevelde.

Afbeelding 5: Etsberg in circa 1838-1857.¹⁹ Het plangebied is aangegeven in het paarse kader.

Afbeelding 6: Etsberg in 1898.²⁰ Het plangebied is aangegeven in het paarse kader.

¹⁹ Grote Historische Atlas van Nederland, 4. Zuid-Nederland 1838-1857, blad 110.

Project : Bureauonderzoek met controleboringen, Etsberg 5 te Vlodrop, Roerdalen
Kenmerk : ERA/UIT/SAW/P0501745

4.4 De huidige en toekomstige situatie

Momenteel bestaat het plangebied uit braakliggend terrein binnen de dorpskern van Etsberg. Op 12 december 2005 werd hier een 19^e-eeuws monumentale L-vormige vakwerkboerderij gesloopt. Het pand had een gemeentelijke monumentale status sinds 27 oktober 2005, maar door de deplorabele toestand werd overgegaan tot sloop. Vermoedelijk zijn in dezelfde periode ook de bijbehorende stal en schuur gesloopt. Het voornemen is om nieuwbouw te realiseren binnen het plangebied. Het gaat hierbij om twee vrijstaande woningen op dezelfde locatie waar voorheen de monumentale boerderij stond.

²⁰ *Grote Historische Topografische Atlas van Limburg, ca. 1894-1926, blad 751.*

5 De archeologische verwachting

De bedoeling van het bureauonderzoek is een gebiedsspecifieke archeologische verwachting op te stellen voor het plangebied aan de Etsberg te Vlodrop. De archeologische verwachting is volgens de Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW) en de Cultuurhistorische Waardenkaart van de Provincie Limburg middelhoog. Binnen het plangebied komen vaaggronden voor die samenhangen met de ligging van het plangebied in het beekdal van de Roer.

De aanwezigheid van de Roer kan een aantrekkingskracht hebben uitgeoefend op mensen ten tijde van het laat-paleolithicum en mesolithicum. De nabijheid van water had vele voordelen naast de beschikbaarheid van drinkwater. Rivier- of beekdalen zijn bovendien locaties waar wild zich regelmatig ophoudt om te drinken of langskomt tijdens de seizoenstrek waarop de mensen konden jagen. Tenslotte zal de mogelijkheid voor visvangst een belangrijke reden zijn geweest om dicht bij oevers te bivakkeren. Daarom is de kans groot om restanten van tijdelijke jachtkampementjes uit deze perioden binnen het plangebied aan te treffen. Als woonplaats kozen de laat-paleolithische en mesolithische mensen vaak voor een hoger liggend terreingedeelte in het landschap. In de omgeving van het plangebied voldoet de dekzandrug ten noorden van Vlodrop aan die voorwaarde.

Doordat het plangebied zelf zich op de hogere gelegen en dus drogere zone in het beekdal van de Roer bevindt, is het plangebied een interessante vestigingslocatie. Uit vondsten uit de directe en wat verdere omgeving kunnen nederzettingsresten uit het neolithicum, de metaaltijden, de Romeinse periode, de middeleeuwen en de nieuwe tijd verwacht worden.

Aangezien net ten noorden van het plangebied een neolithische bijl aangetroffen werd, kan de verwachting hoog worden geacht voor het aantreffen van een neolithische vindplaats en daardoor ook voor de latere landbouwculturen uit de metaaltijden tot en met de vroege middeleeuwen.

Door de ligging van het plangebied binnen de bebouwde kom van Vlodrop is de kans ook groot op woonresten uit de latere middeleeuwen en de nieuwe tijd.

Verder dient men rekening te houden met verstoringen binnen het plangebied. Binnen het plangebied stond immers een 19^e eeuwse boerderij, die in 2005 gesloopt werd. Bekend is namelijk dat onder het pand een kelder aanwezig was.

6 Veldtoetsing

6.1 Methodiek

Het doel van de veldtoetsing is vast te stellen of de archeologische verwachting, die resulteert uit het bureauonderzoek, gehandhaafd kan worden. Daarom werd gecontroleerd worden of er ooivaaggrond aanwezig zijn, en zo ja, in hoeverre deze intact zijn gebleven. Hiertoe werden 4 boringen uitgevoerd tot in de ongestoorde bodem (C-horizont), met een Edelmanboor van 15 cm diameter. De profielen werden beschreven volgens de NEN 5104. Het opgeboorde materiaal werd in de kop van de boor gesneden, om het sediment te inspecteren op insluitsels.

6.2 Resultaat van de veldtoetsing

Het veldwerk werd op 13 februari 2007 uitgevoerd door drs. M.J. Sier en drs. N. Van Liefferinge. De boerderij die op het plangebied heeft gestaan, is recentelijk gesloopt. Sindsdien ligt het terrein braak. Aangezien bekend was dat de boerderij onderkelderd was en de bodem hier verstoord is, zijn de 4 boringen op enige afstand van deze locatie gezet (bijlage 1). In geen van de gezette boringen is een intacte bodem aangetroffen. Boring 4 heeft een verstoring tot 60 cm beneden maaiveld, de overige boringen zelfs een verstoring tot 80 cm beneden maaiveld. De overgang naar de onderliggende C-horizont is scherp of gemengd. Afgezien van recent materiaal (glas, aardewerk, baksteen) in de bovenste verstoorde zone, werden geen archeologische indicatoren aangetroffen. Voor een beschrijving van de boringen zie bijlage 2.

Als besluit kan gesteld worden dat het gebiedsspecifieke verwachtingsmodel niet bevestigd wordt door de veldtoetsing. Gezien de diepe verstoring bevinden het oorspronkelijke loopoppervlak en de eventuele archeologische resten zich niet meer *in situ*. De archeologische verwachtingswaarde van het plangebied is om die reden laag.

7 Conclusie

Het bureauonderzoek voor de locatie aan de Etsberg leerde dat voor het terrein, voorafgaand aan de veldtoets, een hoge verwachting geldt. Het doel van het onderzoek was een antwoord te vinden op de in de inleiding gestelde vragen:

- *Zijn er op de locatie naar verwachting archeologische waarden of vindplaatsen aanwezig?*
Naar verwachting zijn er geen archeologische waarden of vindplaatsen aanwezig.
- *Wat is (naar verwachting) de omvang, ligging, aard en datering hiervan?*
Niet van toepassing. De onderkant van de bouwvoor is in de 4 boringen verstoord, waardoor het oorspronkelijke loopoppervlak niet meer intact is. Hierdoor zijn eventuele archeologische resten uit hun oorspronkelijke context verwijderd.

Het doel van de controle boringen is inzicht te verkrijgen in het bodemprofiel en in de eventuele aanwezigheid van archeologische waarden in het plangebied. De volgende vraag is hierbij van toepassing:

- *Wat is de bodemopbouw ter plaatse van het plangebied?*
Ter plaatse komen de oorspronkelijke ooivaaggronden voor, maar deze zijn sterk verstoord (tot een diepte van 60 tot 80 centimeter onder het maaiveld. Er werd geen intact bodemprofiel aangetroffen.

8 Aanbevelingen

Op basis van het bureauonderzoek en controleboringen voor de locatie aan de Etsberg 5 te Vlodrop (gemeente Roerdalen) kan gesteld worden dat er vanuit archeologisch standpunt geen vervolgacties nodig zijn. In alle boringen werd een verstoorde bodem aangetroffen met een minimale verstoring van 60 cm. Het terrein heeft geleden onder eerdere bouwactiviteit en grondverzet, zoals vastgesteld werd door middel van 4 controleboringen. Het oorspronkelijke loopoppervlak, waar zich ook de eventuele archeologische resten bevinden, is verstoord terwijl de eventuele resten uit hun context verwijderd zijn.

Bovenstaande aanbeveling betreft een advies dat getoetst zal worden door het bevoegde gezag, de provincie Limburg.

Ongeacht de inhoud van het selectiebesluit geldt, conform de Monumentenwet uit 1988, voor archeologische resten uit alle (pre)historische perioden die aangetroffen worden tijdens de graafwerkzaamheden in het kader van de woningbouw aan de Etsberg een meldingsplicht bij het bevoegde gezag, de provincie Limburg.

Project : Bureauonderzoek met controleboringen, Etsberg 5 te Vlodrop, Roerdalen
Kenmerk : ERA/UIT/SAW/P0501745

9 Gebruikte literatuur

ANWB, 2005: *Topografische Atlas Limburg 1:25.000*, ANWB bv, Den Haag.

ARCHIS, 2005: *Archeologische Inventarisatie Rijksdienst voor het oudheidkundige bodemonderzoek*, Amersfoort.

Bakker, H. de, J. Schelling, *Systeem van bodemclassificatie voor Nederland*, (Wageningen 1989).

Basiskaart cultuurhistorische waarden Limburg 2005, provincie Limburg [<http://www.limburg.nl>].

Berendsen, H.J.A., *De vorming van het land*, (Assen 1998)

Berendsen, H.J.A., *Landschappelijk Nederland*, (Assen 2000)

DIVA/ Het Nationaal Archief/ Het Kadaster, s.d.: *Nederland zoals het was. De woonomgeving* [<http://www.dewoonomgeving.nl>, op 07-12-2005].

Grote Historische Atlas van Nederland, 4. Zuid-Nederland, ca. 1838-1857, schaal 1:50.000, Wolters Noordhoff Atlasproducties.

Grote Historische Topografische Atlas van Limburg, ca. 1894-1926, schaal 1:25.000, Uitgeverij Nieuwland.

Jacobs, I.D. e.a. (red.), 2003: *Het hertogdom Gelre. Geschiedenis, kunst en cultuur tussen Maas, Rijn en IJssel*, utrecht.

Kooijmans, L.P.L., P.W. van de Broeke, H. Fokkens, A. van Gijn, *Nederland in de prehistorie*, (Amsterdam 2005).

Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie. Versie 3.1, 2006, Gouda.

Mulder E.F.J. de, M.C. Geluk, I.L. Ritsema, W.E. Westerhoff, T.E. Wong, *De Ondergrond van Nederland*, Houten 2003)

Renes, J., 1999: *Landschappen van Maas en Peel. Een toegepast historisch-geografisch onderzoek in het streekplangebied Noord- en Midden-Limburg*, Leeuwarden (Maaslandse Monografieën 9).

Weiler, A.G., 1989: *Willibrords missie. Christendom en cultuur in de zevende en achtste eeuw*, Hilversum.

Gebruikte internetsites:

www.dewoonomgeving.nl

www.limburg.nl

www.limburgsmuseum.nl

www.roerdalen.nl

Bijlagen:

Bijlage 1: Detailkaart van de onderzoekslocatie met boorpunten

Resultaten van het veldwerk

Etsberg 5 te Vlodrop

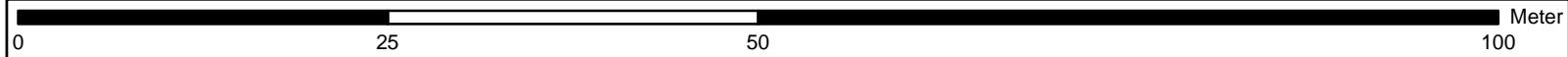
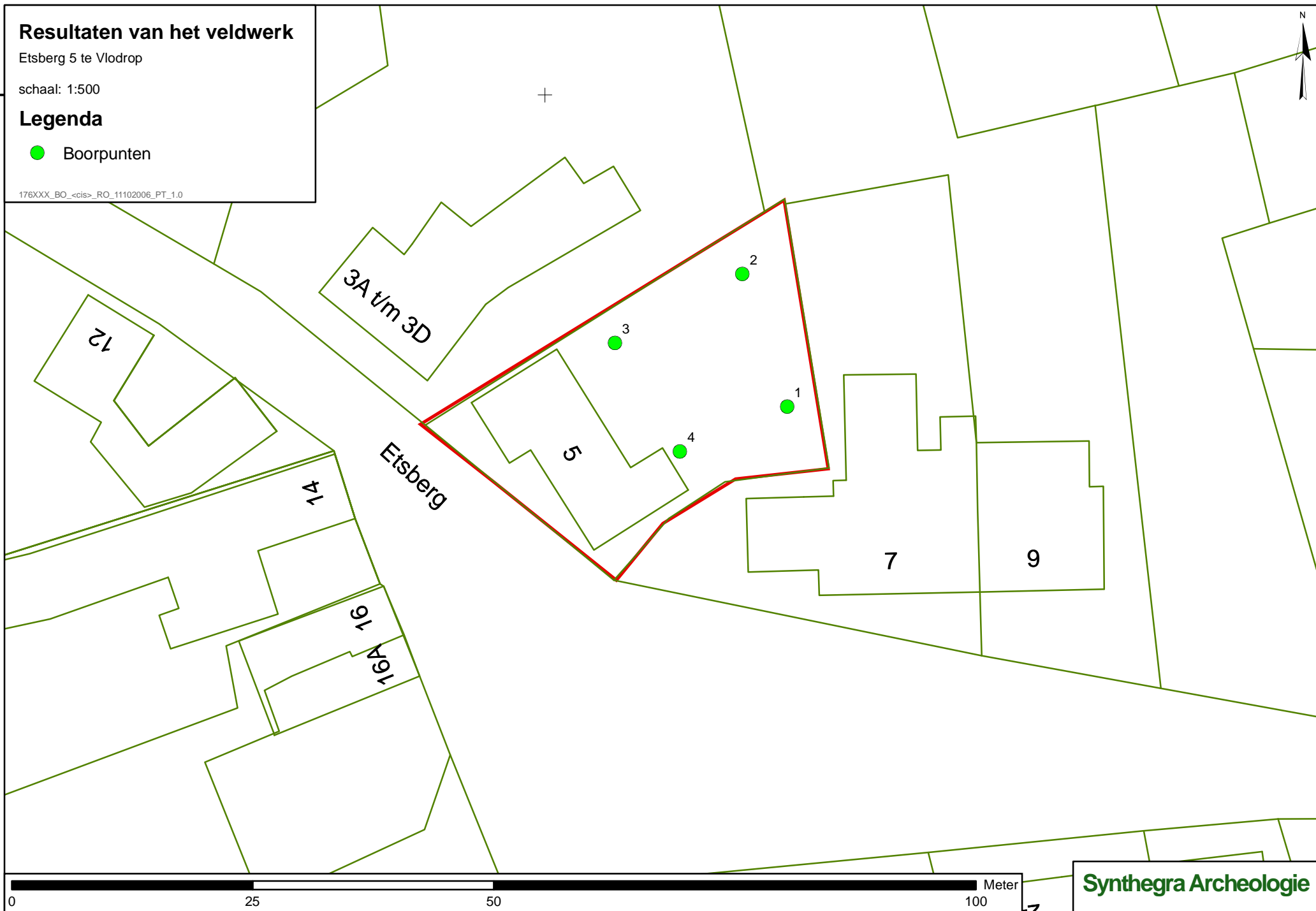
schaal: 1:500

Legenda

● Boorpunten

176XXX_BO_<cis>_RO_11102006_PT_1.0

350100

Synthegra Archeologie

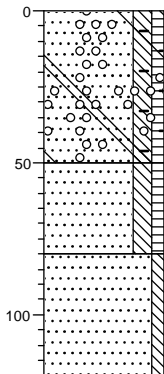
204500

Bijlage 2: Boorprofielen

Boring: 01

Datum: 13-02-2007

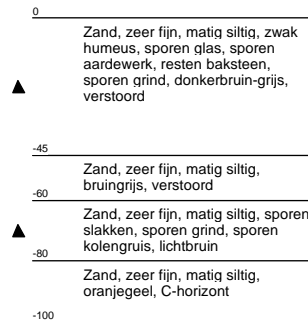
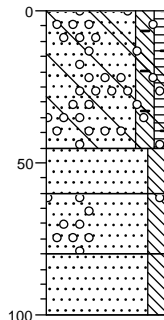
Opmerking:

Boring: 02

Datum: 13-02-2007

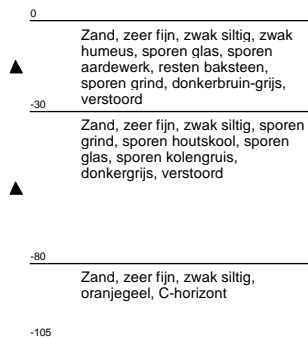
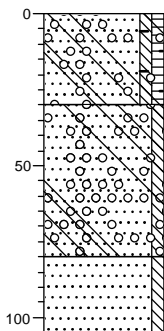
Opmerking:

Boring: 03

Datum: 13-02-2007

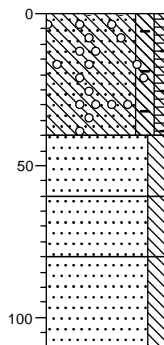
Opmerking:

Boring: 04

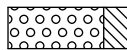
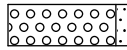
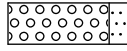
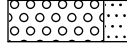

Datum: 13-02-2007

Opmerking:

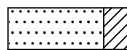
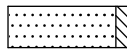
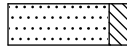

Legenda (conform NEN 5104)

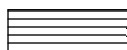

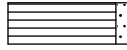
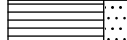
grind

	Grind, siltig
	Grind, zwak zandig
	Grind, matig zandig
	Grind, sterk zandig
	Grind, uiterst zandig

zand

	Zand, kleiig
	Zand, zwak siltig
	Zand, matig siltig
	Zand, sterk siltig
	Zand, uiterst siltig

veen

	Veen, mineraalarm
	Veen, zwak kleiig
	Veen, sterk kleiig
	Veen, zwak zandig
	Veen, sterk zandig

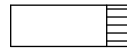

klei

	Klei, zwak siltig
	Klei, matig siltig
	Klei, sterk siltig
	Klei, uiterst siltig
	Klei, zwak zandig
	Klei, matig zandig
	Klei, sterk zandig

leem

	Leem, zwak zandig
	Leem, sterk zandig

overige toevoegingen

	zwak humeus
	matig humeus
	sterk humeus
	zwak grindig
	matig grindig
	sterk grindig

geur

	geen geur
	zwakke geur
	matige geur
	sterke geur
	uiterste geur

olie

	geen olie-water reactie
	zwakke olie-water reactie
	matige olie-water reactie
	sterke olie-water reactie
	uiterste olie-water reactie

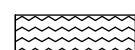
p.i.d.-waarde

	>0
	>1
	>10
	>100
	>1000
	>10000

monsters

	geroerd monster
	ongeroerd monster

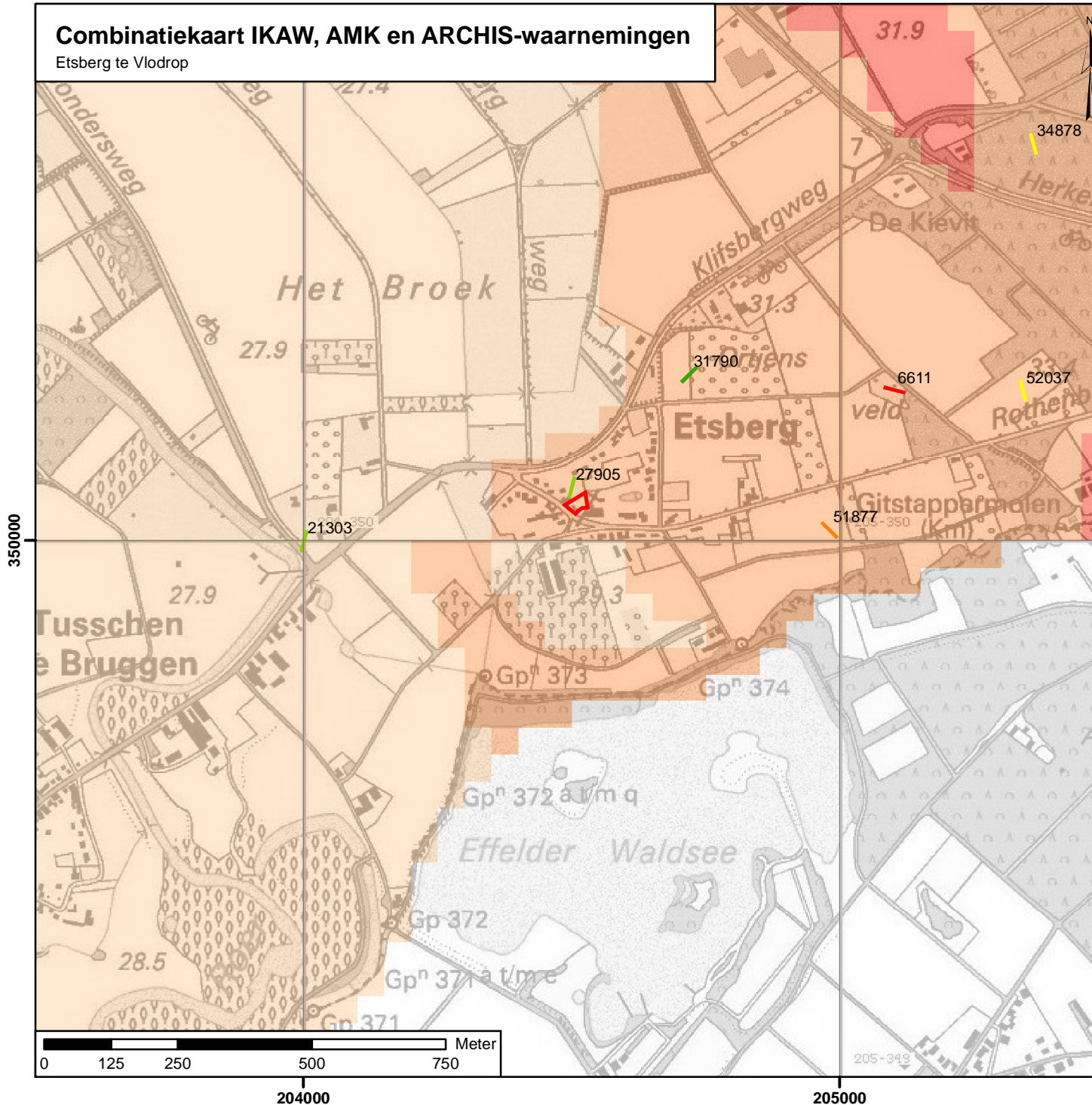
overig

	bijzonder bestanddeel
	Gemiddeld hoogste grondwaterstand
	grondwaterstand
	Gemiddeld laagste grondwaterstand
	slib
	water

Bijlage 3: Combinatiekaart AMK, IKAW en Archismeldingen

Combinatiekaart IKAW, AMK en ARCHIS-waarnemingen

Etsberg te Vlodrop

Legenda

ARCHIS-waarnemingen + waarnemingsnummer

- Paleolithicum
- Neolithicum
- Bronstijd
- Romeinse tijd
- Middeleeuwen

onderzoeksmelding + meldnummer

archeologisch monument + waarnemingsnummer

- terrein van archeologische betekenis
- terrein van archeologische waarde
- terrein van hoge archeologische waarde
- terrein van zeer hoge archeologische waarde
- terrein van zeer hoge archeologische waarde, beschermd

archeologische verwachting trefkans

- hoog (water)
- middelhoog (water)
- laag (water)
- water
- hoog
- middelhoog
- laag
- zeer laag
- niet gekarteerd
- onbekend
- begrenzing plangebied

P0501745_IKAW_Combi_14022007_SD_1.0

Synthegra BV

**Bijlage 4: Overzicht van geologische perioden en lijst met
 gebruikte afkortingen**

Lijst met gebruikte afkortingen

Bureauonderzoek
 BO
 IV0-V
 IV0-K
 IV0-W
 IV0-K-G
 IV0-W-G
 AB
 IKAW
 AMK
 ROB
 ARGHIS
 BP
 CAA
 GLG
 GHG
 MV
 NAP
 RGD
 STIBOKA

inventariserend Veldonderzoek d.m.v. vertekende boringen
 inventariserend Veldonderzoek d.m.v. karterende boringen
 inventariserend Veldonderzoek d.m.v. waarderende boringen
 inventariserend Veldonderzoek d.m.v. karterende proefsleuven
 inventariserend Veldonderzoek d.m.v. waarderende proefsleuven
 Archeologische Begleiding
 Archeologische Monumenten Kaart
 indicatieve Kaart Archeologische Waarden
 Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
 ARCheologisch Informatie Systeem
 Before Present
 Centraal Archeologisch Archief
 Gemiddeld Laagste Grondwaterstand
 Gemiddeld Hoogste Grondwaterstand
 Maaiveld
 Nieuw-Amsterdams Peil
 Rijks Geologische Dienst
 STichting Bodem Kartering

Paleolithicum: tot 8800 vC	PALEO	vroeg: 800 – 500 vC	IJZY
vroeg: tot 300.000 C14	PALEOV	midden: 500 – 250 vC	IJZM
midden: 300.000 – 35.000 C14	PALEOM	laat: 250 – 12 vC	IJZL
laat: 35.000 C14 – 8800 vC	PALEOL	Romeinse tijd: 12 vC – 460 nC	ROM
laat A: 35.000 – 18.000 C14	PALEOLA	vroeg: 12 vC – 70 nC	ROMV
laat B: 18.000 C14 – 8800 vC	PALEOLB	vroeg A: 12 vC – 25 nC	ROMVA
MESO	MESO	vroeg B: 25 – 70 nC	ROMVB
vroeg: 8800 – 7100 vC	MESOV	midden: 70 – 270 nC	ROMM
midden: 7100 – 6450 vC	MESOM	midden A: 70 – 160 nC	ROMMA
midden: 6450 – 4900 vC	MESOL	midden B: 150 – 270 nC	ROMMB
laat: 6450 – 2000 vC	NEO	laat: 270 – 450 nC	ROML
Neolithicum: 5300 – 4200 vC	NEOV	laat A: 270 – 350 nC	ROMLA
vroeg A: 5300 – 4900 vC	NEOVA	laat B: 350 – 450 nC	ROMLB
vroeg B: 4900 – 4200 vC	NEOVB	Middeleeuwen: 450 – 1500 nC	XME
midden: 4200 – 2850 vC	NEOM	vroeg: 450 – 1050 nC	VME
midden A: 5300 – 3400 vC	NEOMA	vroeg A: 450 – 525 nC	VMEA
midden B: 3400 – 2850 vC	NEOMB	vroeg B: 525 – 725 nC	VMEB
laat: 2850 – 2000 vC	NEOL	vroeg C: 725 – 900 nC	VMEC
laat A: 2850 – 2450 vC	NEOLA	vroeg D: 900 – 1050 nC	VMED
laat B: 2450 – 2000 vC	NEOLB	laat: 1050 – 1500 nC	LME
BRONS	BRONS	laat A: 1050 – 1250 nC	LMEA
vroeg: 2000 – 1800 vC	BRONSV	laat B: 1250 – 1500 nC	LMEB
midden: 1800 – 1100 vC	BRONSM	Nieuwe tijd: 1500 – heden	NTA
midden A: 1800 – 1500 vC	BRONSM A	A: 1500 – 1650 nC	NTA
midden B: 1500 – 1100 vC	BRONSM B	B: 1650 – 1850 nC	NTB
laat: 1100 – 800 vC	BRONSL	C: 1850 – heden	NTC
IJZertijd: 800 – 12 vC	IJZ	Onbekend	XXX

Bron	Metaal	Steen	Steen	SBA
Goud	MAU	Barnsteen	Steen	SBE
IJzer	MFE	Bergkristal	Turfiet / basaltlava	STE
Koper	MCU	Diabaas / gabbro / doleriet / dioriet	Turfaan	STU
Lood	PB	Git	Vuursteen	SVU
Messing	MME	Graniet / gneis	Zandsteen / kwartsiet	SZA
Metaal	MXE	Jadeiet / nefriet	Onbekend	XXX
Tin of lood legening	MSN	Kalk (steen)	Leer / huid / bont	ODL
Zilver	MAG	Leissteen	Niet van toepassing	—
		Marmor	Glas	GLS
		Oker	Keramiek	KER
		SOK	Slak	SLAK
		SXX		
		STE		
		STU		
		SVU		
		SZA		
		XXX		
		—		
		GLS		
		KER		
		SLAK		
		OTE		

Verklarende woordenlijst

A-horizont: Minerale (humeuze) bovengrond. Indien er uitspoeling van materiaal optreedt, heet deze uitspoelingshorizont ook wel de E-horizont.
B-horizont: Inspoelingshorizont. Een horizont waaraan door inspoeling uit een hoger liggende horizont humus, ijzer of kleibestanden zijn toegevoegd
C-horizont: Een horizont die weinig of niet veranderd is door bodemvorming, de moederbodem. Men kan aannemen dat de bovenliggende, al dan niet door bodemvorming veranderde, horizonten uit soortgelijk materiaal zijn ontstaan.
Eendgrond: Gronden met een goed ontwikkelde, donkere, humeuze bovengrond. De donkere bovengrond verschilt duidelijk van kleur met de ondergrond. In de ondergrond heeft geen duidelijke profielontwikkeling plaatsgevoerd.
Esdak: De bovenlaag van een bodem die is ontstaan door een jaerlang gebruik als bouwland. Een esdak is bijvoorbeeld te vinden bij een enkeerdgrond.
Gyflia: Afgesteven organisch materiaal dat bezinkt en bijdraagt tot de veenvorming.
Inhumatiegraf: Graftruil voor lijkbegraafing (al dan niet in een sarcofaag van hout, lood of steen).

werkelijke jaren	14C y BP	Litho-stratigrafie	Chronostratigrafie	Vegetatie	Archeologische periodes	Cultuurnamen
-1500 Chr. -1800	Dunkeke III	Subatlantisch			Late Middeleeuwen	
-500	Dunkeke II				Karolingische tijd	
-0	Formale van Nieuwkoop				Merovingische tijd Vroege IJzertijd Laat-Romeinse tijd Midden-Romeinse tijd Vroege-Romeinse tijd	
-500	Dunkeke I				Late IJzertijd	
-1000					Midden IJzertijd	Zeljer
-1500	Dunkeke 0	Subboreaal			Late Bronstijd	Hilversum-Drakestein
-2000				loofbos	Midden Bronstijd	Wikkeldraad
-2500	Calais IV				Vroege Bronstijd	
-3000					Laat-Neolithicum	Vandingen Scherp Becker Kook
-3500	Calais III				Midden-Neolithicum	Techter-Becker Herz
-4000	Calais II	Atlantisch			Vroege-Neolithicum	Scherp-Becker Meesbeek
-4500						
-5000	Calais I					Bandaramiek
-6000						
-7000		Boreaal		den		
-8000		Preboreaal		berk		
-9000	Jungelkoud II	Late Dryas (koud)		toerdra		
-10000	Jungelkoud I	Allerød (warm)		den berk		
-11000	Oudekoud, laag	Vroege Dryas (koe)		toerdra		
-12000		Belling (warm)		berk		
-25000		Pleniglaaciaal		geen: pool: woezlijn		
-50000		Eemien (warm)		loofbos		
-100000		Saalien (ijstijd)		geen: landijs		
-150000						
-200000						
-250000						
-300000 v Chr.						

Bron: Es, W.A. van, H. Sardeij en P.J. Woltering, 1988: Archeologie in Nederland, de rijkdom van het bodemarchief. Amsterdam / Amersfoort.